

NÁČELNÍK ŠTÁBU DIVIZE A ROZHODOVACÍ PROCES

Jednou z hlavních a zásadních částí celého procesu velení je vlastní rozhodovací proces. Tento proces má své fáze, svou vnitřní i vnější návaznost, časovou souslednost a logickou posloupnost.

Nelze popřít, že hlavním aktérem v celém rozhodovacím procesu je sám velitel, který za rozhodnutí odpovídá v plném rozsahu a musí mít na něm hlavní podíl. Tento jeho podíl spočívá především v samostatném rozhodnutí se, ve stanovení zámyslu budoucího boje o jeho zabezpečení. Přesto jde však pouze o dílčí — i když hlavní — část celého rozhodovacího procesu, na kterém se podílí celá řada funkcionářů a prakticky, ať přímo nebo nepřímo, celý štáb.

Rovněž celý rozhodovací proces nespočívá jen v přijetí rozkazu nebo nařízení nadřízeného a v rozhodnutí se velitele, ale předchází mu celá řada různých opatření a prací, které pokračují i v celém průběhu rozhodovacího procesu a prakticky končí až kontrolou doručení a pochopení rozhodnutí (rozkazu) podřízenými.

V celém tomto procesu hraje vedle velitele nejdůležitější úlohu náčelník štábu. Důležitost jeho činnosti, vyplývající z funkce a postavení jako prvního zástupce velitele, je podtržena i našimi řády a předpisy, ukládajícími náčelníkovi štábu celou řadu povinností.

Všimnu si blíže hlavních ustanovení našich řádů a předpisů v této oblasti vzhledem k náčelníkovi štábu divize. Vycházím z podmínek, které jsou u našich velitelů a štábů docela běžné, že totiž velitel i štáb znají dokonale situaci jak vlastních vojsk a vojsk nepřítele, tak situaci na frontě, jsou v polních podmínkách odpovídajícím způsobem rozmístěni, jsou připraveni k práci, mají zorganizováno spojení atd., atd. Z hlediska organizační struktury štábu divize chci zdůraznit, že ani nový návrh nepočítá se styčnými důstojníky organizo-

vanými ve skupině na operačním oddělení divize. Proto vycházím z toho, že prozatímní řešení je vhodné hledat ve styčných důstojnících od pluků, kteří budou soustředěni u operačního oddělení divize a řídit je bude náčelník operačního oddělení divize, jak uvádí Oper-II-1, str. 87, čl. 118.

Vlastní rozhodovací proces začíná doručením bojového rozkazu nebo bojového nařízení velitele armády divizi. Polní služba štábu — Návrh (dále PSŠ) str. 57, čl. 105 uvádí: „Jakmile byl velitel nebo náčelník štábu uvědoměn nadřízeným štábem o odeslání (předání) bojového rozkazu (bojového nařízení) je povinen zabezpečit setkání s důstojníkem štábu (styčným důstojníkem) ... a připravit štáb k práci na plánování operace (bojové činnosti).“

Předpis Oper-II-1 na str. 133, čl. 224 stanoví: „Když je náčelník štábu vyrozuměn nadřízeným štábem, že dostane bojový rozkaz, je povinen:

- neprodleně hlásit veliteli, že dostane bojový rozkaz,
- uvědomit důstojníky štábu, velitele druhů vojsk a náčelníky složek, které nutno přibrat k nastávající práci, o tom, že dojde rozkaz,
- organizovat přezkoušení všech údajů o situaci, které jsou k dispozici a upřesnit tabulky (schéma) poměru sil a připravit veliteli všechny nutné údaje, zprávy a propočty,
- připravit styčné důstojníky k odeslání nařízení,
- stanovit způsob dodání nutných pokynů a předběžných nařízení vykonavatelům,
- vydat náčelníkovi spojení pokyny o přípravě pojitků k převzetí rozkazu a k předání nařízení vojskům,
- stanovit, kdo z důstojníků štábu nebo ze styčných důstojníků kterému svazku (útvary) a jak bude předávat předběžná nařízení.“

Náčelník štábu, který mimo jiné odpovídá především za práci celého štábu, je typickou funkcí řídicí. Avšak z citovaných povinností náčelníka štábu vyplývá funkce výkonná, tak jak tomu bylo a je i v jiných ustanoveních našich řádů a předpisů.

Není sporu např. o tom, že náčelník štábu musí uvědomit velitele i štáb a prakticky všechny hlavní funkcionáře o tom, že divize obdrží bojový rozkaz nebo bojové nařízení nadřízeného štábu. Zde však musí výkonná funkce náčelníka štábu končit, aby se sám mohl připravit nejen k přijetí rozkazu, ale k celé další práci. Všimneme-li si blíže jednotlivých ustanovení, pak zjistíme, že prakticky všechny ostatní pokyny jsou v podstatě zbytečné, protože jsou obsaženy ve funkčních povinnostech jednotlivých náčelníků a v rozpisech funkcí jejich příslušníků. Tak např. je jednou ze zásadních otázek funkce náčelníka operačního oddělení i operačního oddělení jako celku, aby byla prověřena situace, aby byly připraveny všechny formuláře, mapy, propočty atd. Rovněž náčelník spojení má ve funkčních povinnostech stanoveno zabezpečit neustálou pohotovost spojení a naopak on je orgánem, který nejlépe je seznámen s celou spojovací soustavou a tedy i s tím, jakými spojovacími prostředky a jak nejlépe zabezpečit předání rozkazu.

Styční důstojníci podléhají náčelníkovi operačního oddělení, který o nich má nejlepší informace. Z toho vyplývá, že náčelník operačního oddělení a

náčelník spojení mohou nejlépe navrhnout náčelníkovi štábu, jakým způsobem lze nejefektivněji předat předběžná nařízení nebo rozkazy podřízeným velitelům.

Oprostit náčelníka štábu od výkonné funkce je nutné již v této fázi, neboť ihned po převzetí bojového rozkazu musí náčelník štábu plnit další úkoly podle ustanovení PSŠ, str. 49, čl. 89: „Při plnění bojového úkolu je velitel nebo náčelník štábu povinen propočítat, kolik času nutno poskytnout podřízeným vojskům . . . , kolik času zbývá veliteli pro jeho rozhodnutí a štábu pro předání úkolu vojskům a plánování operace (bojové činnosti).“

Předpis Oper-II-1, na str. 63, čl. 78 k tomuto uvádí: „Jakmile dostane náčelník štábu bojový rozkaz, je povinen se zřetelem ke lhůtě pohotovosti vojsk k plnění nastávajícího úkolu stanoveného starším náčelníkem, provést kalkulaci času, který potřebují podřízená vojska na přípravu a organizaci boje a který potřebuje velitel na přípravu údajů nutných k rozhodování a který je nutný k tomu, aby jeho rozhodnutí proniklo k vojskům, jakož i navrhnout, komu a jaké je nutno dát nařízení. Své návrhy k těmto otázkám přednese náčelník štábu veliteli.“

Nelze popřít, že celková časová kalkulace v této fázi rozhodujícího procesu je jednou ze základních povinností náčelníka štábu a plně odpovídá jeho řídicí funkci.

Výsledkem musí být konkrétní podklady přednesené veliteli a dané k dispozici operačnímu oddělení, které zpracuje kalendářní plán činnosti svazku jako jeden ze základních dokumentů.

V další činnosti „Náčelník štábu informuje náčelníky druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb i zástupce velitele o situaci a o úkolu, který dostal a to v rozsahu, který se jich týká“ (PSŠ, str. 7, čl. 13). Metodu informace uvádí PSŠ, na str. 48, v čl. 86: „Shromáždění funkcionářů k všeobecné operační informaci může provést jen náčelník štábu nebo na jeho příkaz náčelník operačního oddělení.“

Náčelník štábu musí informovat náčelníky druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb i zástupce velitele o úkolu stanoveném bojovým rozkazem nebo bojovým nařízením nadřízeného velitele podobně jako o situaci v plném rozsahu. Určitou výjimkou mohou být informace o použití raketových jaderných zbraní z důvodů utajení a to jen v omezeném rozsahu.

I v tomto ustanovení je opět jednoznačně postaven náčelník štábu do funkce nadřízeného všem náčelníkům druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, i když organizačně tomu tak jednoznačně není. Je vidět, že i při praktické činnosti funkční vztahy přerůstají vztahy organizační zakotvené v organizačních tabulkách.

Při technickém vybavení našich štábů si všimněme i jiných forem informace, než s jakou počítá ustanovení PSŠ. Forma totiž ovlivňuje v každém konkrétním případě i její obsah.

Budou-li např. svolání všichni náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb i zástupce velitele do jednoho odděleného a střeženého prostoru (operační stan), pak je vhodné, aby je náčelník štábu seznámil s plným rozsahem úkolu, protože tím budou vytvořeny základní podmínky pro dobrou součinnost při plánování bojové činnosti. Kromě toho lze informaci náčelníka štábu upřesnit i některými vhodnými doplňky, vyplývajícími z odborných

směrnic, které obdrželi náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. V takovém případě nepůjde prakticky o žádná omezení v informaci, protože již účast těchto funkcionářů musí být předem pečlivě zvážena i z hlediska jejich potřeb.

Půjde-li informace dispečinkem při zachování všech zásad utajení, bude nutné některé části vypustit, především otázky použití jaderných zbraní. O těch je nutné pak informovat povolané funkcionáře jinou cestou.

Rozhodující zde není tedy potřeba rozsahu informace, která bude v analogických případech stejná, ale forma, kterou se bude informace funkcionářů realizovat a podle ní se rozsah informace bude přizpůsobovat. I když celkový obsah informace bude ve svém výsledku stejný, obsah jednotlivých forem informace bude různý, právě podle forem použitých pro přenos informace.

V další části rozhodovacího procesu obvykle po operační orientaci musí náčelník štábu vydat na základě svých předběžných časových kalkulací a propočtů všem náčelníkům pokyny. K tomu jsou zaměřena i některá ustanovení našich řádů a předpisů. PSS na str. 7, čl. 13 uvádí: „Náčelník štábu vydává pokyny, jaké údaje a do kdy mají zpracovat a jaká předběžná nařízení nutno připravit pro vojska.“ Týž předpis na str. 50, čl. 91 a 92 uvádí: „Rychlost v organizovanosti ve zpracování propočtů se dosahuje konkrétním řízením této práce náčelníkem štábu. Náčelník štábu je povinen stanovit každému náčelníkovi oddělení, jaké propočty a do jaké míry má připravit.“ Článek 13 na str. 7 téhož předpisu stanoví: „Náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb i zástupci velitele jsou naopak povinni předkládat včas nezbytné propočty, informace a jiné údaje o bojovém použití jim podřízených vojsk a zabezpečení bojové činnosti potřebné pro organizaci velení.“ Rovněž předpis Oper-II-1, str. 63, čl. 79 uvádí: „Na základě pokynů velitele vydá náčelník štábu nařízení, aby byly do určité lhůty připraveny údaje, které velitel nutně potřebuje k rozhodování a aby byla připravena předběžná nařízení a mapa s nejnějnějšími údaji o situaci.“

Náčelník štábu má stanovit, jakou formou budou probíhat informace velitele a čas, stanovený jednotlivým funkcionářům pro tuto informaci. Zároveň by měl určit, který funkcionář bude informovat velitele a který jeho, náčelníka štábu. Tato forma, která se často i v praxi u našich svazků používá, je bezesporu formou progresivní, protože umožňuje nejen konkrétní aplikaci na skutečnou situaci a z ní vyplývající potřeby, ale umožňuje v plném rozsahu uzákonit objektivní postavení náčelníka štábu jako vedoucího funkcionáře, jako skutečného zástupce velitele.

Tak mohou být odstraněny i složité vnitřní vztahy ve štábu, které v současné době existují, zvláště ve funkčních vztazích mezi náčelníkem štábu a celou řadou jiných funkcionářů štábu. Konkrétní charakter bojové činnosti vojsk si může např. vyžádat, aby ženijní náčelník např. informoval velitele přímo, zatím co v jiné situaci postačí zásadní informace náčelníkovi štábu, který bude velitele informovat jen rámcově a v souvislosti i s jinými funkcionáři, které sám vyslechl. Toto pružné reagování na konkrétní situaci lze velmi snadno řídit velitelem nebo náčelníkem štábu právě v této fázi celého rozhodovacího procesu.

Dále musí náčelník štábu stanovit rozsah dokumentace, kterou musí štáb divize zpracovat a vymezit ji časově a to i z hlediska podřízených velitelů a štábů.

Vydáním časové orientace alespoň v hrubých rysech bude končit celá operační orientace. Podrobnou časovou kalkulaci může náčelník štábu přednést až v další etapě. Toto časové usměrnění práce štábu lze považovat za jednu z nejdůležitějších funkcí NŠ, mající rozhodující význam pro celou další práci vlastního i podřízených štábů.

Přichází další etapa rozhodovacího procesu, jejímž hlavním obsahem je hodnocení situace, příprava informací pro velitele a náčelníka štábu a zpracování dokumentů. Nejdříve co říkájí ustanovení řádů a předpisů ke zhodnocovací části z hlediska náčelníka štábu.

Vševojsk-1-1, str. 37, čl. 52: „V průběhu hodnocení situace velitelem divize, náčelník štábu, zástupci velitele a náčelníci druhů vojsk a služeb informují velitele podle jeho požadavků v otázkách, které ho zajímají.“ Týž předpis na str. 157, čl. 234 uvádí: „Při rozhodování velitele divize podle potřeby k upřesnění jednotlivých otázek vyslechne návrhy náčelníka štábu a náčelníků druhů vojsk a služeb.“

Předpis Oper-II-1 na str. 65, čl. 82 stanoví: „Při přípravě boje ve zkrácené lhůtě vyslechne velitel informační zprávy jen o těch otázkách, které ho nejvíce zajímají nebo se omezí na souhrnnou informační zprávu náčelníka štábu.“

Protože po vyslechnutí informací má velitel za povinnost vydat své rozhodnutí, na základě kterého je možné zpracovat předběžná nařízení, uvádí PSS na str. 58, čl. 13: „Předběžná nařízení vydává zpravidla náčelník štábu jménem velitele.“

Vymezením času, případně i stanovení pořadí, v jakém budou informační zprávy jednotliví náčelníci přednášet veliteli a náčelníkovi štábu, je prakticky vymezen i obsah těchto informací. Je jisté možné, aby náčelník štábu jednotlivým funkcionářům stanovil, na co se mají hlavně zaměřit. Avšak vzhledem k tomu, že každý z těchto náčelníků je na vyšší odborné úrovni ve své oblasti než náčelník štábu a samotná skutečnost, že tito funkcionáři jsou náčelníky jednotlivých oddělení (což samo o sobě předpokládá vysokou odbornou i takticko-operační úroveň) a musí mít dobrý celkový takticko-operační přehled, půjde více o výjimky.

Takticko-operační orientace a časové usměrnění náčelníka štábu jsou v plném rozsahu naprosto postačujícím podkladem pro postihnutí hlavních otázek zajímavých velitele v potřebném rozsahu a to i vzhledem k náčelníkům druhů vojsk, zástupcům velitele, náčelníkům speciálních vojsk i služeb.

Kromě toho v této době, kdy velitel a náčelník štábu rozebírají prvky velení a rozhodnutí, může velitel nebo náčelník štábu kdykoli požádat kteréhokoli náčelníka o upřesnění dílčího problému.

Zde opět, mimo jiné, vystupuje nutnost, aby náčelník štábu byl jednoznačně a v plném rozsahu nadřízeným všem příslušníkům velitelství a štábu, včetně zástupců velitele.

Soudobý boj se vyznačuje značným nedostatkem času a vyžaduje vysoce náročné a odborné řízení. Proto nebude možné ani výhodné, aby náčelník štábu přednášel souhrnnou informační zprávu. Daleko lepší a v praxi osvědčenější se ukazuje společné rozhodování velitele a náčelníka štábu při upřesňování si některých odborných problémů přímo s některými náčelníky.

Podle konkrétních podmínek lze pak s přihlédnutím k možnostem, rozdělit vyslechnutí informačních zpráv mezi velitele a náčelníka štábu. V takovém případě pak náčelník štábu přednese veliteli informační zprávu mající souhrnný charakter závěrů jednotlivých informačních zpráv těch náčelníků, kteří ho informovali a dílčích závěrů, kterými se pozměnil názor na dříve řešené problémy s velitelem.

Předběžná nařízení zpracovává a odesílá operační oddělení a pro útvary a jednotky druhů vojsk jednotlivá oddělení, kterým po odborné stránce tyto útvary a jednotky podléhají. Předběžná nařízení schvaluje náčelník štábu.

V předběžných nařízeních dáváme pouze orientační údaje, které se nebudou nebo nemohou v průběhu rozhodovacího procesu měnit. Dáme-li podřízeným útvarům mnoho údajů ve snaze co nejvíce jim pomoci v konkrétním plánování a v jejich činnosti, dosáhneme obvykle opačného účinku. Změna některých skutečností na základě rozhodnutí velitele vede k nutnosti oprav nebo dokonce přepracování celých plánů.

Druhá část této fáze rozhodovacího procesu je zaměřena na zpracování dokumentace. PSŠ, str. 30, čl. 41 o tom říká: „Štáb zpracovává jen nezbytné dokumenty pro velení. Počet dokumentů, jejich obsah a úplnost stanoví v každém konkrétním případě náčelník štábu podle situace a podle úkolu. Za každé situace se zpracovávají tyto dokumenty:

- pracovní mapa,
- výkazová mapa,
- válečný deník,
- pracovní deník,
- bojová hlášení.“

Týž předpis uvádí dále na str. 119, v čl. 107: „Pracovní mapy vedou velitelé, náčelníci štábu, náčelníci oddělení...“ Na str. 7, čl. 11: „Nejdůležitější dokumenty zpracovává náčelník štábu osobně.“

Náčelník štábu musí podle rozsahu úkolu a podle času určit i rozsah dokumentů, které štáb zpracuje.

Protože soudobá bojová činnost je značně různorodá, nelze předem stanovit, jaké dokumenty a jaké plány je nutné zpracovat. Proto pro každý případ musí toto upřesnit náčelník štábu.

Přesto však jsou základní dokumenty, které je nutné vždy zpracovat. Jsou to: Pracovní mapy všech hlavních funkcionářů, grafické rozhodnutí, výkazová mapa, válečný denník a bojová hlášení.

Dochází zde tedy k určitému jinému obsahu, nežli stanoví PSŠ a to i podle praktických zkušeností z našich štábů. Podívejme se, proč tomu tak je.

Základem pro plánování i operativní řízení každého funkcionáře jsou především **pracovní mapy**. V nich musí podchytit, kromě hlavních rysů vševojskové situace, všechny zásadní otázky z jejich druhu vojska. Proto mohou sloužit kdykoli jako podklady pro rozhodnutí daného druhu vojska. Do pracovní mapy velitele je nutné zakreslit i jeho rozhodnutí, takže tato mapa se po doplnění řešení druhů vojsk stává prakticky grafickým rozhodnutím velitele. Toto grafické rozhodnutí má zásadní význam jednak pro vydávání nařízení a později bojového rozkazu, jednak slouží jako základ pro veškerou další práci celého štábu. Grafické rozhodnutí se tak stává jedním ze základních dokumentů a musí být vždy zpracováno. Přitom je možné, aby toto rozhodnutí bylo

na průsvitce např. z umělé hmoty a skutečné situace v průběhu bojové činnosti aby byly vedeny na mapě. Nebude-li rozhodnutí velitele zakreslováno na jeho pracovní mapě, musí být zpracováno na zvláštní mapě jako grafické **rozhodnutí velitele**.

V ustanovení PSŠ na str. 30, čl. 41 chybí základní prvek řízení — tj. řídicí informace. Bez řídicí informace nelze vůbec mluvit o řízení v jakékoli soustavě. Řídicí informací v oblasti velení je především **bojový rozkaz a bojová nařízení**.

Vzhledem k tomu, že bojový rozkaz je daleko obsáhlejší než bojové nařízení, vyžaduje větší časovou náročnost na zpracování a předání a otázka času je jednou z nejožehavějších otázek velení, bude daleko častější formou řídicí informace bojové nařízení, zvláště v průběhu řízení bojové činnosti vojsk. Proto bojové nařízení jako dokument se musí zpracovávat vždy a je nutné je zahrnout do těchto dokumentů.

Místo pracovních denníků se v našich štábech vedou pracovní sešity, které jsou ve výbavě každého důstojníka a zacházení s nimi je upraveno zvláštními administrativními předpisy.

Štáb v této etapě plní i další funkci a to plánovací. Krátce se zmíním o ustanovení PSŠ, str. 55, čl. 99: „Plán operace (bojové činnosti) ... jeho organizace se zpravidla zúčastní omezený okruh osob, které určuje velitel nebo náčelník štábu. Plánování operace (bojové činnosti) řídí náčelník štábu.“

Po pojmem „Plán bojové činnosti“ rozumím úplný plán, tedy grafické rozhodnutí velitele svazku, plán politického zabezpečení, bojový rozkaz, plány všech druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, včetně plánu materiálního a zdravotnického zabezpečení.

Pojetí citátu je však jiné a ne zcela přesné. Má na zřeteli pod pojmem „Plán operace (bojové činnosti)“ pouze „Grafický plán operace (bojové činnosti)“. Na stupni svazku jde však pouze o „Grafické rozhodnutí velitele“. Z tohoto pojetí řádu pak vyplývá požadavek omezeného okruhu zpracovatelů, což při zpracování skutečného „Plánu bojové činnosti“ v celém rozsahu je zcela vyloučeno. Kromě toho omezení daná jinými, především administrativními předpisy kategorizují, kdo se může zúčastňovat prací na přísně tajných materiálech. Tato ustanovení platí i v tomto případě a nechci je vyčleňovat zvlášť jako povinnosti náčelníka štábu.

Z celé další rozsáhlé činnosti náčelníka štábu svazku chci se alespoň v krátkosti dotknout rekognoskace a doručování bojového rozkazu.

Předpis Oper-II-1 na str. 67 v čl. 88 stanoví celou řadu povinností náčelníkoví štábu, které musí provádět k zabezpečení a utajení rekognoskace. Přitom se vychází z toho, že náčelník štábu je společně s velitelem na stanovišti, že kterého se rekognoskace provádí, jak uvádí předpis na str. 48 v čl. 89: „Za rekognoskace pomáhá náčelník štábu nebo náčelník operačního oddělení veliteli svazku co nejrychleji vyřešit otázky, které mají být upřesněny na každém stanovišti ... , náčelník štábu nebo náčelník operačního oddělení zapisují rozhodnutí a pokyny velitele ústně a co možná doslova.“

Rekognoskaci v terénu nelze vylučovat ani v současných podmínkách a pokud to situace a čas dovolí, je výhodné ji alespoň na některém směru uskutečnit. Je ovšem nutné předem ji pečlivě promyslet, naplánovat a zabezpečit.

Proto je nutné, aby velitel vydal včas pokyny pro rekognoskaci, aby operační oddělení mohlo zpracovat Plán rekognoskace. Rozsah pokynů může být různý a může jej ovlivnit celá řada okolností, především čas, situace, úkol, terénní podmínky a nakonec povětrnostní podmínky.

Podle těchto citátů z řádu však nelze souhlasit, aby rekognoskace se zúčastňoval s velitelem, kromě řady dalších funkcionářů, i náčelník štábu. V podmínkách rychle se měnící situace a prakticky neomezeného dosahu palebných prostředků je nutné takovou praxi zcela vyloučit. Na jedné straně zvýšená zranitelnost hlavních funkcionářů, na druhé straně by po dobu rekognoskace nikdo nevedl na hlavním místě velení — velitelském stanovišti. Z těchto důvodů, pokud se vůbec rekognoskace bude provádět, povede ji velitel s určenými funkcionáři a to pouze v omezeném rozsahu a přizve k ní, podle okolností, některé funkcionáře útvarů. Pro zapisování poznámek velitele plně postačí důstojník operačního oddělení. Velmi často rekognoskace bude sloučena i s organizací součinnosti.

Rozhodovací proces končí zpracováním a doručením bojového rozkazu. K tomu Oper-II-1, str. 132, čl. 223 uvádí: „Při zpracování bojového rozkazu (nařízení) stanoví náčelník štábu náčelníkovi operačního oddělení a náčelníkovi spojení způsob dodání bojového rozkazu (nařízení) a dobu, do které musí být doručen vykonavatelům.“ A v čl. 222 téhož předpisu: „Pořadí a způsob doručování bojových rozkazů a jiných bojových dokumentů určuje v každém případě podle jejich důležitosti a podle útvaru velitel nebo náčelník štábu.“

Rovněž k podpisování bojového rozkazu a některých jiných dokumentů existuje vzhledem k povinnostem náčelníka štábu svazku celá řada ustanovení, z nichž je nutné vyjmout alespoň některá. PSS, str. 52, čl. 95: „... bojové rozkazy a bojová nařízení podepisuje velitel a náčelník štábu. Rozkazy vydává jménem velitele a podepisuje pouze náčelník štábu. Operační směrnice, bojové rozkazy a bojová nařízení podepisuje velitel a náčelník štábu.“ Str. 57, čl. 104 téhož předpisu: „Mapy (schemata) se zakreslenými úkoly podepisuje velitel nebo náčelník štábu.“ PSS, str. 46, čl. 81: „Hlášení nadřízenému štábu, ve kterých jsou uvedena rozhodnutí velitele, podepisuje velitel a náčelník štábu. Souhrnná hlášení a jiná hlášení podepisuje náčelník štábu a příslušný náčelník.“

Nyní uvedu některá stanoviska k citovaným ustanovením. Způsob doručování bojového rozkazu (nařízení) podřízeným útvarům bude přímo závislý na technickém vybavení štábu mechanizační a později automatizační technikou, na množství, kvalitě a charakteru informačních kanálů, na zvládnutí a využívání techniky pracovníky štábu i obsluhami a na metodice práce štábu. Tyto faktory bezprostředně ovlivní i formu zpracování rozkazů (nařízení) a formu jejich doručování.

V současných podmínkách lze reálně počítat na stupni svazek—útvary s doručováním rozkazů (nařízení) především styčnými důstojníky a rádiem s pomocí předtisknutých formulářů či hovorových a signálních tabulek. Při rozhodování, jakého prostředku použít pro doručení rozkazu (nařízení) a v jakém pořadí, je třeba vzít v úvahu úkoly a situaci podřízených útvarů, ale i vzdálenost mezi místy velení, důležitost rozkazu (nařízení) a jeho délka, zvláště z hlediska nutného zakódování a zpětného luštění.

Protože za zpracování a doručení rozkazu (nařízení) odpovídá především náčelník operačního oddělení, vydá náčelník štábu pokyny jemu, komu bojový rozkaz (nařízení) doručit nejdříve a zda technickými prostředky nebo styčným

důstojníkem. Vlastní provedení musí zabezpečit náčelník operačního oddělení, případně náčelník spojení. Zároveň s tím může náčelník štábu určit i dobu, do které musí být bojový rozkaz (nařízení) doručeno. Za zpracování, obsah a doručení odborných nařízení by měli odpovídat náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb.

Vycházíme-li z funkčního postavení náčelníka štábu jako funkcionáře aktivně se podílejícího na rozhodování velitele a velitele zastupujícího, je nutné, aby podepisoval všechny řídicí informace směřující k motostřeleckým a tankovým útvarům. To znamená: Bojový rozkaz, bojová nařízení, grafický plán boje (grafické rozhodnutí velitele), plán boje. Protože náčelník štábu odpovídá i za vyhodnocování bojových zkušeností a jejich předávání vlastnímu i podřízeným štábům, bude podepisovat i válečný denník. Velitel i náčelník štábu jsou povinni trvale informovat nadřízeného velitele a nadřízený štáb o situaci, rozhodnutích atd. Proto musí náčelník štábu podepisovat buďto s velitelem společně nebo samostatně bojová hlášení předkládaná nadřízenému štábu a souhrnná bojová hlášení.

Má-li být dodržena zásada, aby každý náčelník druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb plně odpovídal za oblast své specializace, pak je nutné, aby v této své oblasti měl plné právo velet nejen vlastnímu oddělení, ale za jeho pomoci všem speciálním útvarům a jednotkám v rámci divize i jednotkám ve své oblasti přiděleným. To se odráží i v podepisování rozkazů a nařízení, které každý náčelník druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb bude podepisovat sám a plně za tyto rozkazy a nařízení odpovídat.

Tento požadavek lze podepřít i zkušeností, že prakticky v grafickém plánu boje musí být zakresleny hlavní otázky z oblasti jednotlivých druhů vojsk a speciálních vojsk, a prakticky tím, že velitel a náčelník štábu podepíší tento dokument, schvalují i tyto odborné otázky použití druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb. Povinností těchto odborných náčelníků je pak v duchu tohoto plánu rozpracovat a doručit nařízení jednotlivým vykonavatelům. I tímto způsobem lze dále zvýšit nejen odpovědnost jednotlivých náčelníků druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, ale především zvýšit odbornost v řízení těchto oblastí, zjednodušit proces řízení a upevnit autoritu těchto náčelníků vůči jim podřízeným útvarům a svazkům. Lze očekávat, že to přispěje i k dalšímu rozvoji samostatnosti a iniciativy.

•

Na závěr této stručné analýzy funkčních povinností náčelníka štábu svazku vzhledem k rozhodovacímu procesu chci uvést možnou formulaci některých ustanovení našich řádů a předpisů a dopracovat tak variantu návrhu na konkrétní řešení. Přitom je zcela evidentní, že tyto návrhy by musely projít nejen důkladným připomínkovým řešením, ale i právní a jazykovou kontrolou a úpravou. Protože rozhodující je však obsah a smysl ustanovení, pokusím se o jejich formulaci.

1. Jakmile velitel nebo náčelník štábu obdržel od nadřízeného velitele bojový rozkaz (bojové nařízení), je náčelník štábu povinen:

- hlásit ihned obdržení bojového rozkazu (bojového nařízení) veliteli, který bojový rozkaz (bojové nařízení) zaslal,
- uvědomit náčelníky druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb a zástupce

velitele o obdržení bojového rozkazu (nařízení) a určit, kdy a jakou formou budou s obsahem bojového rozkazu (bojového nařízení) seznámeni nebo se mohou seznámit.

2. Bude-li bojový rozkaz (bojové nařízení) zaslán veliteli nebo náčelníkovi štábu směrovým nebo styčným důstojníkem, je velitel (náčelník štábu) povinen zabezpečit setkání se s ním, přesvědčit se o originalitě bojového rozkazu (bojového nařízení), potvrdit doručiteli příjem podle ustanovení předpisů o zacházení s přísně tajnými písemnostmi a dát bojový rozkaz (bojové nařízení) zaevidovat náčelníkovi tajné spisovny.

3. Po obdržení bojového úkolu je náčelník štábu povinen provést časovou kalkulaci, ze které musí především vyplynout:

- kdy stanovit pohotovost jednotlivým útvarům k plnění úkolu vytyčeného nadřízeným velitelem vzhledem k stanovení pohotovosti svazku,
- kdy, komu, jakým způsobem a v jakém rozsahu vydat předběžná nařízení,
- kdy bude provedena operační orientace, kdy a jak budou probíhat informační zprávy,
- kdy dokončit plánování bojové činnosti,
- kdy bude provedena rekognoskace a na jakém stupni,
- kdy bude vydáno rozhodnutí, případně který z podřízených velitelů má být přítomen,
- kdy bude provedena organizace součinnosti, jakým způsobem a na jakém stupni, případně i kdo se zúčastní,
- do kdy ukončit plánování na stupni pluk,
- kdy zahájit přesuny,
- kdy přemístit VS svazku, případně i jak a kam,
- kdy provést kontroly, kde a případně s jakým cílem,
- další nutné údaje (kdy převzít — předat — do podřízenosti přidělené — předávané — útvary, kdy provést materiální doplnění atd.).

Náčelník štábu při časové kalkulaci musí být veden myšlenkou poskytnout co nejvíce času vojskům pro organizaci a přípravu boje. Časovou kalkulaci náčelníka štábu schvaluje velitel svazku.

Na základě závěrů vyplývajících z časové kalkulace zpracovává operační oddělení kalendářní plán činnosti svazku, který je závazný pro všechny funkcionáře štábu a s kterým se musí podrobně seznámit.

4. Právo shromažďovat hlavní funkcionáře štábu svazku má pouze velitel a náčelník štábu, kteří mohou pověřit provedením náčelníka operačního oddělení nebo operačního dozorce.

5. Náčelník štábu je povinen osobně si připravit informační zprávu pro velitele v rozsahu, stanoveném velitelem. Rozsah informační zprávy bude ovlivněn rozhodnutím velitele, ve kterém stanoví, které funkcionáře chce vyslechnout sám a za které přednese souhrnnou informační zprávu náčelník štábu.

Informační zpráva náčelníka štábu bude zpravidla obsahovat tyto hlavní části:

- zhodnocení situace, kalkulace a poměry sil,
- návrh na rozhodnutí,
- návrh na zabezpečení bojové činnosti vojsk (souhrnně i za náčelníky, jejichž informační zprávy osobně vyslechl),
- různé, kde uvede například:

- návrh na umístění a přemístění míst velení,
- konkrétní obsazení jednotlivých míst velení,
- jiné údaje a zvláštnosti.

6. V průběhu hodnocení situace velitelem a náčelníkem štábu, zástupci velitele a náčelníci druhů vojsk a služeb informují velitele a náčelníka štábu podle jejich požadavků v otázkách, které je zajímají.

7. Při nedostatku času může velitel stanovit pouze otázky, na které je nutné se zaměřit v informačních zprávách. Podobně může stanovit rozsah otázek i náčelník štábu těm funkcionářům, které sám bude vyslýchat. Zároveň může být stanovena i doba jednotlivým funkcionářům pro přednes informačních zpráv.

8. Jakmile velitel přijme ideu rozhodnutí, musí velitel nebo náčelník štábu s touto ideou rozhodnutí seznámit hlavní funkcionáře štábu svazku. Tím lze dosáhnout, aby informační zprávy všech náčelníků byly zaměřeny k jedné jednotící myšlence.

9. Náčelník štábu je povinen rozhodnout, komu a v jakém rozsahu budou zaslána předběžná nařízení, případně i způsob předání. Předběžná nařízení vydává (podepisuje) zpravidla náčelník štábu jménem velitele.

10. Náčelník štábu je povinen zabezpečit, aby s rozhodnutím velitele byli seznámeni všichni funkcionáři štábu, kteří je potřebují znát pro svoji další činnost. Zároveň je povinen zajistit, aby operační oddělení dostalo včas a v odpovídajícím rozsahu příspěvky do bojového rozkazu.

Bojový rozkaz a bojová nařízení podepisuje velitel i náčelník štábu.

11. Náčelník štábu je povinen vést vždy pracovní mapu a pracovní sešit.

12. Při zpracování bojového rozkazu (bojového nařízení) stanoví náčelník štábu náčelníkovi operačního oddělení pokyny, komu bojový rozkaz (bojové nařízení) doručit nejdříve, případně i jakým způsobem. Zároveň s tím může náčelník štábu určit i dobu, do které musí být bojový rozkaz (bojové nařízení) doručen.

13. Náčelník štábu podepisuje tyto hlavní dokumenty: Bojový rozkaz, bojová nařízení podřízeným útvarům, předběžná nařízení podřízeným útvarům, grafický plán boje, plán boje, válečný deník, bojová hlášení, souhrnná bojová hlášení.

Ostatní řídicí a jiné informace, především útvarům a jednotkám druhů vojsk a speciálních vojsk i služeb podepisují ti odborní náčelníci druhů vojsk, speciálních vojsk a služeb, jimž tyto útvary a jednotky podléhají.

Závěrem chci zdůraznit, že jsem si plně vědom toho, že tak náročnou práci, jakou je změna funkčních povinností hlavních funkcionářů svazku, nemůže dělat pouze jedinec, ale kolektiv odborníků. Přesto jsem však pevně přesvědčen, že úpravou funkčních vztahů a jejich obsahu lze dosáhnout citelného zlepšení celé práce štábu bez velkých, téměř žádných, nákladů. Zároveň lze vytvořit lepší předpoklady pro další racionalizaci práce štábu.